

Obramba: Ali EU res ustvarja evropsko vojsko?

Evropska vojska ne obstaja in obramba ostaja v pristojnosti držav članic, je pa EU v zadnjih letih naredila velike korake v smeri sodelovanja na obrambnem in varnostnem področju.

Foto: Evropska obrambna agencija

Od leta 2016 je bilo na področju varnosti in obrambe v EU narejenega veliko. Številne iniciative spodbujajo meddržavno sodelovanje in povečujejo pripravljenost Evrope, da se obrani pred varnostnimi grožnjami. Članek ponuja pregled razvoja dogodkov na tem področju.

Evropske obrambne sile: velika pričakovanja

Velika večina Evropejcev (81 odstotkov) je naklonjena skupni obrambni in varnostni politiki,

pravijo podatki Eurobarometra iz leta 2022. Okoli 93 odstotkov se jih strinja, da bi morale države EU skupaj braniti ozemlje EU, 85 odstotkov pa meni, da bi moralo biti sodelovanje na obrambnem področju povečano na evropski ravni.

Evropski voditelji so spoznali, da nobena država v EU ni dovolj velika in močna, da bi se lahko sama uspešno lotila globalnih varnostnih in obrambnih groženj. Francoski predsednik Macron je tako na primer leta 2017 pozval k [oblikovanju skupnega evropskega obrambnega projekta](#), zametka prave evropske vojske, ki bi se lahko uspešno branila pred močnimi sovražniki. Zdaj nekdanja nemška kanclerka Angela Merkel je v [nagovoru v Evropskem parlamentu](#) novembra 2018 izjavila, da moramo delati na viziji, po kateri bomo nekoč ustvarili močno evropsko vojsko, napredovanje v smeri proti oblikovanju varnostne in obrambne unije pa je bila tudi ena izmed prioritet komisije Ursule von der Leyen.

Ukrepi EU za spodbujanje sodelovanja na področju obrambe

Skupna obrambna politika je sestavni del skupne evropske zunanje in varnostne politike. Postopno oblikovanje skupne obrambe je zapisano v [42. členu Lizbonske pogodbe](#), ki pa obenem tudi določa, da evropska obrambna politika ne sme posegati v suverenost posameznih držav na tem področju, vključno z odločitvama za nevtralnost ali članstvo v zvezi NATO. Evropski parlament od nekdanj podpira več sodelovanja in investicij ter združevanje sredstev, kar bi ustvarilo sinergije na ravni EU in bolje zaščitilo Evropejce.

V zadnjih letih je EU začela izvajati [številne ukrepe](#), ki prinašajo več sredstev za obrambo in varnost, povečujejo učinkovitost vojske, spodbujajo sodelovanje med državami in podpirajo razvoj zmogljivosti:

- [Decembra 2017 je stopilo v veljavo](#) stalno strukturno sodelovanje na področju varnosti in obrambe (PESCO).
- Trenutno se v njegovem okviru izvaja [47 skupnih projektov](#), med katerimi so skupne zdravstvene enote, sistem nadzora morja, medsebojna pomoč pri reševanju kibernetičnih groženj ter enote za hitro posredovanje.
- [Evropski obrambni sklad](#) (EDF) je bil [ustanovljen](#) junija 2017. Z njim je EU prvič uporabila proračun za sofinanciranje sodelovanja na področju obrambe. 29. aprila 2021 so evropski poslanci [odobrili načrte](#), da se instrument financira s proračunom 7,9 milijarde evrov znotraj dolgoročnega proračuna EU za obdobje 2021-2027.
- Okrepljeno [sodelovanje z zvezo NATO](#) na [projekti na sedmih področjih](#), vključno s kibernetično varnostjo, skupnimi vajami in boju proti terorizmu.
- Načrt za vojaško mobilnost, ki omogoča hitre premike vojaškega osebja in opreme po Evropi, kar omogoča hiter odziv v kriznih situacijah.
- [Učinkovitejše financiranje vojaških misij in civilnih operacij](#). EU ima trenutno 17 misij na treh kontinentih, v katerih sodeluje več kot 6.000 vojakov.
- Prenovljena [struktura za poveljevanje in nadzor](#) v okviru vojaškega štaba EU, ki je izboljšala sposobnosti za krizno upravljanje.

Izdatki za obrambo: več, bolje, skupaj

Države EU več vlagajo v nabavo obrambne opreme

Po podatkih, ki jih je 8. decembra 2022 objavila Evropska obrambna agencija, so skupni evropski obrambni izdatki leta 2021 znašali 214 milijard evrov, kar je 6 odstotkov več kot leta 2020 in pomeni sedmo zaporedno leto rasti.

Poročilo kaže, da so se izdatki za obrambno opremo ter raziskave in razvoj povečali za 16 odstotkov na rekordnih 52 milijard evrov.

EU krepi svojo skupno obrambno strategijo

Ruska vojna proti Ukrajini je pokazala, da mora EU okrepiti svojo obrambno strategijo in pospešiti proizvodnjo orožja.

[Parlament je 13. julija 2023 prižgal zeleno luč](#) za financiranje v višini 500 milijonov EUR, da bi industriji EU pomagal pospešiti proizvodnjo streliva in raket ter tako povečal dobave Ukrajini in pomagal državam EU dopolniti zaloge, t. i. [zakon v podporo proizvodnji streliva \("ASAP"\)](#).

Evropski poslanci so 12. septembra 2023 sprejeli akt o okrepitvi evropske obrambne industrije s skupnimi javnimi naročili (EDIRPA), da bi državam EU pomagali pri skupnem nakupu obrambnih proizvodov, kot so oborožitveni sistemi, strelivo in medicinska oprema, in tako pomagali zapolniti najnujnejše in najbolj kritične vrzeli. Cilj EDIRPA je okrepiti evropsko obrambno industrijsko in tehnološko bazo ter spodbuditi sodelovanje pri javnih naročilih na področju obrambe.

Parlament je akt sprejel po dogovoru [Parlamenta in Sveta, ki je bil dosežen junija 2023](#).

Novo orodje bo imelo do 31. decembra 2025 proračun v višini 300 milijonov evrov. Vsaj tri države EU bodo morale izvršiti skupna naročila, orodje pa bo dostopno tudi Islandiji, Lihtenštajnu in Norveški.

Preden bo akt začel veljati, ga mora potrditi še Svet.

Več

[Krepitev evropske obrambe: skupen nakup orožja](#)